

CRONICA LITERARĂ

Vasile Luțai, un poet al jubilației luminii...

Un prieten editor, poet el însuși cu majusculă, mi-a trimis cu regularitate în ultimii trei, patru ani aproape toate cărțile publicate la zi de părintele teolog Vasile Luțai, preot nevoitor în Maramureșul Voievodal, la Biserica din Vișeu de Sus. L-am citit sau răsfoit, în momente de răsfăț și tihnă, oprindu-mă fără nicio intenție sau obligație privind scrisul, la câte un poem care avea darul, din capul locului, să mă cucerească și să mă facă să reflectez fie la condiția ideală a acestei arte a vagului și impreciziei, în genere, fie la rolul secret al vreunui cuvânt sau încrușișări de vocabule ce stăteau de-a curmezișul versului, împiedicându-l în aparență să se rotunjească, pentru ca, în fond, să-l deschidă spre alte orizonturi ale cuprinsului meditației. În ascunzișurile imperfecțiunii (despre ale cărei praguri, limite sau sinuozități se poate discuta oricât) se întâmplă, uneori, la poeții dăruți, să regăsim mai mult decât o cărare pierdută; se întâmplă să descoperim însuși condurul Cenușăresei... N-au fost puține momentele când, urmând semnele unui astfel de sigiliu împăratesc, am fost nevoit să refac din mers lectura, schimbând întregul sens al cogitațiunii, cum ar fi spus latinul. Senzația pe care mi-a lăsat-o de fiecare dată versul acestui neostenit propăvăduitor al Cuvântului Evangheliei (ea însăși muzică pură, prin psalmodierea mesajului lui Iisus Hristos despre Vestea cea bună a Mântuirii și Împărăției lui Dumnezeu) a fost a unei înțelegeri și întocmiri secrete între spirit, sugestie și simțire, între cuvânt, trăire și simbol, între subiectivitate, gând și idee; o unitate pe cât de fascinantă, trebuie spus, tot pe atât de subdivizată. Poate că vraja indicibilă pe care întreaga poezie a lui Vasile Luțai, cu piese de rezistență îndiscutabilă, dar și cu unele ezități de întoarcere a condeiului, o revărsa asupra cititorului să provină din predispoziția poeziei sale de a se împotrivi oricărei tentații de mecanicitate, manualitate sau mai știu eu ce efort artizanal de disciplinare a unui flux lingvistic care ar putea intra în contradicție cu reconfortanta, largă, pulsantă indefinabilă jubilația a viului, cu totul deschis lumii și luminii. În fond, Luțai scrie – aceasta este o senzație pe care întreaga lui poezie o conservă într-un fel sau altul – pentru a comunica o stare, pentru a lăsa o urmă și, în secret, pentru a înfrunta, ca și Horațiu, vremelnicia. În mod paradoxal, ortodoxia pe care o mărturisește domnia sa presupune nu numai ridicare de la rădăcina înfinitului în adâncul ce nu se poate privi, ci și o uitare (exo) melancolică în urmă la “raiul” de aproape. Aici și acum, o voce indistinctă, decelabilă însă ca atare cu claritate în multe dintre poeziile sale, îmbrățișează adesea și nu poate părăsi ideea oarecum păgână că timpul trăit diurn și timpul sacru (de predilecție, sugerat și recuperat mitic) nu sunt decât expresia aceleiași tainice vieți psihice... Examinând chestiunea, se poate aprecia că în zona seismică de contact a acestor două falii pot fi identificate sursele și nota inconfundabilă a iadului poeziei acestui autor, care, la prima vedere, interesat deopotrivă de contemplarea frumuseții lumii create (ca un haijin, să zicem), lasă impresia falsă că nu ar avea mari drame și nici rupturi de umoare. Subconștientul creatorului, pentru cine știe citi filmul, trădează însă o excitație subliminală care, sub o formă sau alta - poetul o numește undeva *rodire* -, răzbate și predictiv adesea la suprafață (*O pleiadă de ochi/ mănsoțeau/ până la naștere;/ dincolo de mine/ era o mare turbure/ ca o lacrimă/ din care mai fulguie/ câte o pasăre*).

Sintetizând cu spusa unui personaj al Marelui Will (*Poetu-n minunata lui beție/ Pământ și cer cuprinde într-o privire*), așa crede că două sunt direcțiile pe care evoluează major creația acestui poet contemporan. *Primo*, spre poezia religioasă, (specifică ortodoxiei noastre răsăritene), nu lipsită de întrebări de ordin filozofic ori ființial. Și, *secundo*, spre cea de expresie profană, dacă vrem, unde, ca slujitor totuși al cinului, Luțai se vede obligat să constate cum rostirea sau discursul său, fără să vrea, se mută frecvent din cântec direct în descântec sau rugăciune...

Dintr-o sumă de douăzeci de volume editate de versuri (poetul a debutat publicistic în *Echinoc*, în 1980), cel puțin două (*Diastaza*, Ed. Limes, 2012 și *Revărsare de lumină* 2016, aceeași editură) acoperă preponderant o tematică specifică poeziei religioase. Într-un *chapeau* sub care pune volumul *Diastaza*, menit să explice, sub autoritatea Părintelui Stăniloiaie (vezi

Teologia dogmatică, Buc. 2003), atât semnificația titlului cărții cât și dogma ei, Vasile Luțai se oprește și reține ca deosebit de relevante deslușirile celui mare teolog român din toate timpurile care, citând, la rândul-i, precizările Sfântului Maxim Mărturisitorul despre “mișcarea în viața viitoare”, comentează: “El spune (*Sfântul pomenit*, n.n.) că în acea viață nu va mai fi nici un «interval» (*diastaza*, s.n.) între făptură și Creator. Dacă ea se mișcă totuși la nesfârșit în Dumnezeu, această mișcare e o «mișcare stabilă». Ea e în același timp o gustare a plenitudinii dumnezeiești, dar experiența acestei plenitudini, fiind o experiență a infinității, întreține mereu o voință de și mai deplină cuprindere a lui Dumnezeu. Eternitatea, departe de a fi o uniformitate statică, este în chip minunat mereu reînnoită în experiența spiritului, un început absolut...

Cel ce urcă nu se oprește niciodată, mergând din începuturi în începuturi care nu au sfârșit. Dar fiecare început are dintr-un anumit punct de vedere, în sine totul”.

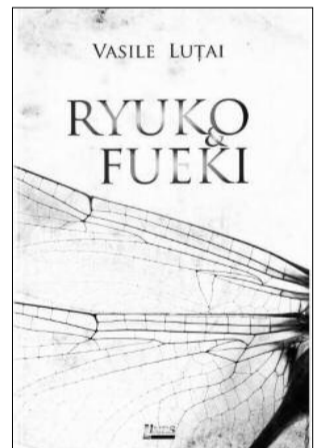
Reținem de aici, fără ca autorul să simtă nevoia să o declare programatic ori să dezvolte problema în vreo despletire de idei detaliată, că poezia de inspirație religioasă a lui Vasile Luțai sondează în principal “intervalul” (de aici), dintre cel ce se nevoiește “pe brânci” pe drumul Credinței și Marele Creator, pe de o parte, cât și experiența spirituală plină de făgăduințe a unui început din începuturile fără de sfârșit, pe care cel ce urcă spre El îl descoperă, în această etapă, uluit, mai întâi în sine. Aș cita în întregime pentru exemplificarea cazului din urmă poezia intitulată, totuși prezumțios, *Omul metafizic*, dacă spre final, alunecând într-o măsură în alegorie și simbolic, poetul nu ar părăsi atât de fericita exprimare – totodată, pură și simplă, - a unui firesc act revelatoriu, împărțit în modul cel mai firesc cu putință... “Alături de inger/ azi am venit/ să vă descopăr/ o altă lume,/ pe care voi n-o cunoașteți./ Dincolo de cerurile/ pe care voi le vedeți/ eu venit-am de-acolo/ unde eram paznic de noapte./ Vă închipuiți voi/ ce înseamnă aceasta?/ Să citești visurile/ sau chiar să le cioplești/ pentru toți cei care dorm/ ca-ntr-o carte de povești./ Stăteam cu arcușul și vioara/ și orchestram/ simfonia aceasta./ Pentru cei ce nu-nțeleg/ eu exprimam invizibilul/ ce nu se poate reda/ decât prin muzică./ Oricât ai arăta/ ori explica invizibilul/ tot nu te-ar înțelege cineva,/ de aceea am ales muzica./ Muzica e o luptă/ cu nevăzutul./ Pentru miopi/ acesta e de-nțeleș:/ nu vezi nimic,/ dar crezi/ că dincolo de ce nu vezi/ există ceva/ pe care încerci să-l redai/ prin muzică/ ori prin cuvânt, ori prin altă artă/ ce desenează în vânt./ Oare poți reda un inger?/ Oare-i citești energiile/ cum literele?/ Oare câte litere/ ar trebui să cunoști/ pentru a putea reda energiile/ recreate/ pe care le primește un inger?/ Îți trebuie un alt destin,/ poate divin/ ca să citești/ cele ce de sus vin./ Iar ce primești de sus/ pogoară,/ numai omul coboară [...]”. Pentru mine cel puțin, perfecționarea duhovnicească, ca etapă obligatorie spre un început de pre-gustare a plenitudinii dumnezeiești, în viziunea și expresia poetică a lui Vaile Luțai, dacă excludem din capul locului întrebările pe care și le-ar pune, în genere, mireanul, presupune, în schimb, un necurmat dialog cu sinele, *care le are pe toate, ba, poate, și mai mult de-atat* (vezi în *Diastaza*, “De vorbă cu sinele”, pag. 149).

În “diastază”, (pe care eu o descopăr și ca pe un depozit de poezie pură și simplă, situată cumva dincolo (dar atât de aproape!) de pecetea tainei legământului cu unicul Creator, sub ocrotirea mării, ubicuei și îndurătoarei puteri dumnezeiești), Luțai își permite să se lase cuprins în privirile iubitei, precum natura primăvara în suspinul vântului. “Printre merii înfloriți/ aud șoaptele râului/ și suspinul vântului./ Iubito, nu vezi?/ A-nflorir salcia/ și-ți trimite agale/ câte un fulg de puf./ Albinele îngropate/ în mierea luminii/ cară de zor/ spre fântânile de sub urdiniș,/ de departe în spate ducând/ ceea ce mâine vei pune/ în ceaiul de dimineață:/ ambrozia câmpului înflorit/ și-a sălciei ce leagănă lumina/ răstignind soarele-n raze/ între cer și pământ/ n-am săvârșit decât păcatul/ de-a privi cum soarele,/ ca albinele-n vânt,/ se joacă-n ochii tăi/ într-un tăcut grai. (*De primăvară*)”. N-aș vrea să pierd prilejul să subliniez, în context, simțul naturii cu totul excepțional pe care Luțai, om trăitor sub steaua Septentrionului, în raiul Maramureșului legendar și silvestru, reușește să-

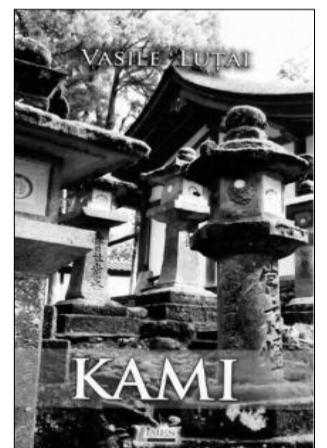
l facă să-i transfigureze atât de pitoresc și armonios expresia poetică, resimțită de lector ca un adevărat pansament. Rar mai găsești în poezia de astăzi o metaforă atât de nobilă și firească precum a domniei sale, rar, mai dai, cine știe unde, peste o frazare atât de tonică și de bine temperată, rar, te mai poți delecta cu efecte atât de sugestive și de prețioase... Prin această însușire, nu o dată, poezia lui reușește să surprindă imperceptibilul și să reveleze fără vreun efort nevăzutele. E o mistică aici, un dar, o dispoziție naturală sau har? Revenind la *pregustarea*, încă din viața pământescă, prin experiența mereu reînnoită a spiritului, a *cuprinderii dumnezeiești*, cu delicatețe și în surdina, aproape, poetul religios recunoaște că, pentru a ajunge “capăt de punte” în “marea călătorie” spre “strămutare” și lumină, nu întotdeauna a înțeles șoapta cuvântului de sus; că, pentru a-i desluși taina, a trebuit să se părăsească precum un cântec bătrânesc, să se lepede de huma ignară, și din timp să iasă, căutând și tot căutând semnul. “Caut un om/ într-o lumină./ Caut o lumină/ într-un început/ în care nu este mutare/ sau umbră de schimbare./ Caut lumina/ ca o mare/ în care corăbiile umbrei / se scaldă/ fără să-și ude/ marginea veghetoare/ și camera ce-ascunde/ sămânța/ ca un somn/ al odihnei / în care muta osteneală/ se cufundă-n tihneală./ De-aș ridica/ și mintea-n somn/ să numi dai odihna / până ce nu voi striga/ începuturile/ ce stropi-vor/ cu roua lor/ rădăcinile pustiei/ și tot nisipul/ din dunele ce mă-nvelesc/ precum noaptea/ fără de seară/ cum o primăvară fără de vară/ ce mă desparte/ de ochiul cel de departe/ până să-ajung/ pasăre de noapte/ ce-nșiruire stelele/ una câte una/ în boabele de rouă/ ce se-apeacă/ spre noapte/ și gândurile ce se rostuiesc/ de cioplitorul/ ce zidește departele (*Nestatornicirea*)”. Mărturisitoare, originală și întăritoare, trădând convingerea că adevărata credință ține de normalitatea omului care acceptă necondiționat Dogma ca Adevăr revelat, pentru cine dorește să înțeleagă atât de cumintele și tolerantul spirit al ortodoxiei românești și răsăritene, poezia religioasă a lui Vasile Luțai îi poate oferi o bună sugestie.

Am mai spus-o cumva și mai înainte: în efortul de a se perfecționa spiritual, poetul nostru nu-și refuză nici luxul estetismului – al Artei -, ea însăși atât de însetată, cum știm cu toții, de ideal. Sentimentul religios și sentimentul liric sunt reclamate, indiscutabil, de aceeași nevoie de îmbunătățire sufletească și intelectuală. Preot de mir, Vasile Luțai se numără, de altminteri, printre acei luminați prezbiterieni care și-au clădit în timp o solidă și întinsă cultură laică. Asemeni unui Bartolomeu Anania – păstrând proporțiile, desigur, dau exemplul cel mai cunoscut -, scriind curent de mai bine de treizeci de ani, părintele Vasile Luțai cuturează constant librăriile, frecventează atelierele unor cunoscuți artiști (în 2011 și 2012, *Mihai Olos* îi ilustra grafic volumele *Hana* și *Karumi!*); a strâns o bibliotecă impozantă unde, alături de *Catehism* și cărțile de cult, stau nu numai volumele celor mai importanți scriitori contemporani, români și străini, dar și lucrări de istorie și teorie literară (vezi, de pildă, studiul lui Florin Vasiliu și Brândușa Steiciuc *Interferențe lirice. Constelația haiku*, 1989, adesea citat). Trec peste exercițiul liric de fiecare zi al poetului, devenit o a doua natură, și care aduce aproape în fiecare an în librării cel puțin o carte de poeme semnată de Vasile Luțai și mă opresc la pasiunea domniei sale pentru specia cea mai rafinată a poeziei japoneze - *haiku*-ul. Din 2009, când a publicat, dacă nu mă înșel, primul volum de poeme în această tehnică (sau mai precis *à la manière de*) și până astăzi, Vasile Luțai a semnat, cred, nu mai puțin de zece volume de haiku. Într-o prefață la volumul *Hana* din 2011, Mircea Petean îl numea “Un haijin maramureșean”, chiar dacă Luțai, citez: “nu se socolaie un haijin sădea ci doar un poet român care scrie doar poeme în stil japonez”. Am citit și analizat cu atenție, pentru mine însumi, în 2017, volumul de haiku-uri intitulat “66”, având mai mult sau mai puțin legătură cu o numerologie de circumstanță. Ce am putut constata? Mai întâi, mi-am dat seama că Luțai face pe tot parcursul volumului serioase eforturi de a rămâne în canonul silabic al speciei clasice de haiku, întemeiată de Masaoka Shiki (1867-1902). Forma treflată rămâne predilectă,

(continuare în p. 20)

Vasile Luțai, *Ryuko & fueki*, Ed. Limes, 2018;
Vasile Luțai, *Kami*, Ed. Limes, 2018

Geo Vasile

IN MEMORIAM

Romancierul Jean BĂILEȘTEANU

Am avut onoarea să-l cunosc pe romancierul Jean Băileșteanu, undeva la un simpozion literar, fiind cazat la o fostă vilă a "celui mai iubit fiu al poporului" la Gura Văii (Mehedinți). Fusesem invitat de regretatul Marius Tupan prin anii nouăzeci. Apropierea de Jean a fost spontană, dată fiind amenitatea firii sale de om ce se lepădase de tot ceea ce însemna trufie, nepăsare, agresivitate. Impresia ce mi-a lăsat-o, indelebilă, a fost cea a unui tânăr bărbat elegant, mereu îmbrăcat la costum și cravată, extrem de sociabil și inepuizabil ca debit verbal; încrezător în steaua sa de prozator, încă de pe-atunci autor a vreo șase-șapte romane, fără tipica tentație a celor din breasla noastră de a bârbi, interesat aproape exclusiv de scris și de cărți. Cu atât mai mult mi se pare de-a dreptul terifiantă moartea lui între 13 și 14 aprilie, la două zile după ce fusese ales președinte al filialei USR Craiova.

Revenit la București cu câteva romane datorite de Jean Băileșteanu, citind vreo două, mi-am dat seama cât de falsă era teoria după care comunitatea rurală ar fi o masă amorfă, neevoluată, inaptă deci de a oferi teme și subiecte prozatorilor noștri. Falimentul acelei teorii s-a produs la noi prin opere rezistente, cele mai multe intrate deja în istoria literară, cum ar fi cărțile lui Creangă, Slavici, Duiliu Zamfirescu, Rebreanu, Agârbiceanu... Continuitatea filierei rurale a fost asigurată, cu rezultate indeniabile, de Stefan Bănulescu, Marin Preda, D.R. Popescu, N. Velea, și mai nou de Ion Topolog Popescu, Nicolae Stan, Ioan Neșu. Autori ce, asumându-și fiecare un teritoriu geografic și spiritual, au știut să evite clișeu teizist al țărânului pur, idilic, în haine de duminică, eventual pitoresc și paseist. Și să opteze pentru adevărul neretușat, ce cuprinde inclusiv ravagiile istoriei postbelice și comuniste asupra sufletului colectiv.

Acești autori probează prin cărțile lor că Bucureștiul sau cele câteva mari orașe nu înseamnă România, că țara se află totuși peste tot și mai ales la țară, în centre de putere ale Tradiției, cu mari șanse de acoperire și iradiere a teritoriului național.

Centrul de putere privilegiat al lui Jean Băileșteanu este Oltenia, cea din jurul Craiovei și al localităților circumvicine cum ar fi Desnățui sau Rotunda. A scoate din anonim umanitatea unei zone românești amenințate, fie cu uitarea, fie de sedimentele unui folclor nefast, pare a fi operația artistică și etică a cărților lui Jean Băileșteanu. Activ încă din 1975, povestitorul și romancierul în cauză nu excelează prin titluri provocatoare, ci prin personaje și climate memorabile. Ne vom opri în rândurile de față ce se vor un omagiu al scriitorului (n. 1951, Sălcuța, Dolj) *Sfântul drac sau judecata de ... acum* (Craiova, Editura MJM, 1999, 184 p.). Pe tot cuprinsul romanului ni se oferă probe de talent epic și performanțe semantice ale unui autor cu bune lecturi din patronii sai spirituali, Marin Preda, Marin Sorescu, Eugen Barbu via Panait Istrati și, desigur, unii clasici ruși postbelici.

Prin prefața sa, "De la Poiana lui Iocan la Valea Desnățuiului", Tudor Nedelcea îndeamnă cititorii să-l audieze pe Gligor, protagonistul cărții, pe filiera lui Ilie Moromete, strategul, independentul, contemplativul pilon al comunității respective. Cum capodoperele sunt inimitabile, din fericire, ce ne rămâne nouă de făcut, nouă, epigonilor? Jean Băileșteanu răspunde printr-o rețetă aparent comercială, ce nu exclude violența și hărtuirea induse de o istorie mașteră în viața și destinul familiilor și locurilor. Țărâni olteni, așa cum îi prezintă autorul, sunt orgolioși din fire, supuși doar unor instituții represive (justiție, jandarmerie, miliție, armată etc.), impulsivi, băutori, ispititiți de fabulație, muncitori cât trebuie, cu simțul proprietății și al dreptății, dar mai ales buni vorbitori.

Dacă e să căutăm un temei moral neprecupețit al existenței eroilor și figuranților, îl vom găsi în imensa, voluptuoasă disponibilitate de socializare prin verbalizarea a tot ce s-a întâmplat, se întâmplă și se va întâmpla în mintea și inima corală a vorbitorilor comunității. Subsecvent acestui real talent de a povesti al personajelor, de a imblânzi sau exorciza răul istoric, este dragostea lor nemăntuită de locurile natale, de țesutul uman din care au apărut.

Există un fir epic de bază, cel legat de viața și patimile lui Gligor, nu altul decât *Sfântul drac*, în jurul căruia se structurează zeci de episoade, anecdote, *la petite histoire*, cum spun francezii, ce prin rapel, contrapunct sau însumare oferă o cronică aventuroasă, vivanță și vitriolantă a comunității din Rotunda și împrejurimi. Sunt aduși în scenă pe rând sau în dialog principalii vorbitori, interpreți pe saut, la cârciumă, la câmp, în arestul jandarmeriei, pe front, în puscărie, în armată, în scene erotice sau de confruntare matrimonială ș.a.m.d.

Autorul conduce bine inclusiv monologul interior, ceea ce ne îndrituiește să credem în harul său dramaturgic de a-și auzi personajele. Gligor, ca protagonist, trup și suflet implicat în viața comunității, este deopotrivă urât și iubit de felurite facțiuni, *judecat* de prieteni și adversari în funcție de interese și criterii personale, dar mai ales după calitatea informației de care dispun. Informația brută, primară, la vedere, nu e de partea năpăstuitului Gligor, căci resortul patimilor sale este unul complicat, inaccesibil celor inapți de creativitate, de a contextualiza faptele, de a citi în sufletul „navigatorului”.

Cu deslușirea trecutului principalilor membri ai *tribului*, oameni trecuți prin al doilea război, acum pensionari c.a.p., se ocupă Ion a lu' Zbrențiu, colporteur de seamă și monograf al vieții lui Gligor, despre care circulă deja un text scris de *studentu*, dictat de Cartof și citit pe saut la lumină de chibrit. Gligor cel respectuos, alias *căpitanul blond* din lecturile sale, nu suportă silnicia, abuzul și absurdul situațiilor, fie că e vorba de infernul său conjugal, la propriu slujit de a sa Savetă, fie că e vorba de persecuția

polițienească sau de nelegiuirile diabolicului Bobică. Gligor este victima preferată a ananghiei; până și crima sa pasională nu-și atinge scopul, cel ucis, Trifu, neavând nici o legătură cu obiectul răzbunării. Gligor are datele unui răzvrătit dintr-o eventuală epopee eroicomică a eșecului. Dar și a recuperării demniității pierdute prin ispășire voluntară. Gligor, persecutat în vis de acel episod sângeros, este deținătorul unui psihic aventuros, bun conducător de fantasmă erotice, dar și de nălucirile persecuției sau demenței. Nu este străin nici fabulosului oniric, asemeni lui Mitroi, sau Sandu. Cronicar de război, de front, de puscărie, dar și al isprăvilor odioase, terifiante ale lui Bobică, Mitroi este martorul - narator neîntrecut decât de Gligor.

Există în carte ecouri ale unei rezistențe polemice și ironice la noua ordine colectivă în agricultură, relatări ale unor descinderi (la chiaburul Briceag) după tipicul terorismului de clasă. Convingător este insolitul senzațional ca viziune asupra acestei lumi, realismul crud și inexorabil cu care Jean Băileșteanu, dincolo de autenticitatea colocvială a limbajului, își prezintă personajele. Vindicative, gata de trădare și crimă, de adulter și violență, ca să nu mai vorbim de brutalitatea relațiilor (soț - soție, mamă - progeneritură), figurile de prim - plan ale cărții uluiesc prin nestăpânirea instinctelor, printr-o vitalitate periculoasă la graniță cu nebunia și fatalitatea. Sigur, ele cred formal în ritualurile străvechi (nunta, sărindarul, înmormântarea), dar și în credințe cu șerpi sau în forța letală a blestemului (vezi episodul morții lui Grecea).

Noi n-avem cum să nu-i dăm dreptate autorului ce, în cunoștință de cauză, oferă acest repertoriu în miniatură de vicii și derapaje, ca și cum Rotunda ar fi trăit într-o epocă precreștină, poligon al condiției umane vetero-testamentare. Nu există figuri notabile de preoți sau credincioși. Singurul care crede în justiția divină e Gligor, aflat dintr-un surplus de duh și omenie pe o *via crucis*; drumul ispășirii sinonim cu destinul său. Singura formă de religiozitate a celor din Rotunda este epica convivială, limbajul ce nu avea cum să nu păstreze forme și tonalități cronicărești sau locale, gen: "când i se sotonea", „hiare”, „rălițatură”, „mă detei”, „se detese”, „se pristinise” ș.a.m.d.

Satul informatizat oral, coral și individual, apt să producă non-stop expresivitate onomastică, poantă morală, paremiologie, fabulos, este o performanță a unui crez artistic, cel al autenticității. În acest potop de nume, vieți și morți ce amesc de cap cititorul, există desigur și episoade parazitare, ce nu depășesc nivelul pitorescului, trenări și digresiuni dintr-o colecție la purtător, ce n-au cum să nu știrbească economia epică. N-au însă cum să pună la îndoială puterea de invenție și naturalitatea unui demers artistic remarcabil în proza ce se scrie azi. Indubitabil, inexplicabila modestie a persoanei numite Jean Băileșteanu este sinonimă cu forța talentului său epic.

Satul informatizat oral, coral și individual, apt să producă non-stop expresivitate onomastică, poantă morală, paremiologie, fabulos, este o performanță a unui crez artistic, cel al autenticității.

Vasile Luțai, un poet al jubilației luminii...

(urmă din p. 19)

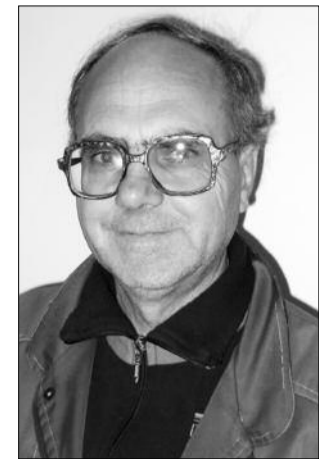
ce e drept, deși cezura specifică (care este fundamentală la un Matsuo Basho, maestru mărturisit) este adesea ignorată, greu înțelegându-se rolul ei în justapunerea "expresiei" (în gerneră,) predicative peste "fragmentul" tematic sau temporal care la niponi survine natural. Partea forte a acestui tip de poezie frecventă și creat în fond de Luțai (să-i facem o plăcere preasmeritului autor și să-l botezăm din acest motiv LU-TAI !) - specialiștii numesc orice deturnare a haiku-ului clasic *senryu* - rămâne neegalatul simț și aptitudinea rezonantă pentru natură. Ofer un singur exemplu din sutele care ar merita: "A crescut luna - /cețurile câmpiei/ cernând lumina". Există în "66" chiar un ciclu de *senryu*-uri dedicate anotimpurilor, din păcate, disipate în corpul volumului cam de-a valma, ceea ce e de natură să greveze, pe moment, sensibilitatea lectorului, decât să i-o încante. Fiindcă nu exclud pariul pe care și-l va fi propus Luțai, și anume să scrie un număr record de poeme treflate per unitate de timp (de unde impresia, pe alocuri, de excesiv ori "prefabricat"), îi amintesc aici smeritului autor că marii haijini au fost fericiți când au reușit să adune în toată viața lor circa 40, 50 de asemenea perle. Pe urmă, există, și o știe prea bine și

domnia sa, o artă a felului de a gândi și a face (aruncând ceea ce este de aruncat peste bord) un volum de poezie. Arta asta, combinatorie și constructivă, fiind la fel de importantă ca *poemul* însuși. Nu fac aici un inventar al temelor abordate de Luțai în haiku-urile sale deturnate, capabile, în noua orânduială, să depoziteze inclusiv amintiri fulgurante ("Încinsul cuptor - /să iau pită din vatră/ mă îmbie mama"). Mă simt obligat să notez însă, că el este probabil primul care a îndrăznit a-l ralia, cum-necum, la mitologia precreștină a dacilor, primul care l-a înveștmântat pe alocuri în haina "dialectală"/regională a unor cuvinte precum *îmblăciu*, *tău*, *prelucă*, *cășlegi* ș.a. Tot mai conștient de modificările aduse formei originale orientale - imposibil, de atminteri, de înțeles pe de-a-ntregul în Occident, fie și datorită particularităților unei limbi monosilabice atonale -, Vasile Luțai a renunțat în ultimul timp să-și mai subintituleze asemenea producții *poeme în stil haiku/ sau în stil japonez*, preferând să le intituleze de-a dreptul *Ryuko & Fueki* sau *Kami*, cum o face în cazul ultimelor două volume de poezie treflată, apărute în 2018 la Limes. Trimițând la specialiști ai poeziei Etreului Orient, în niște "Lămuriri" sau "Note", pe care le găsim mai mult decât îndreptățite, Vasile Luțai

încearcă să ne familiarizeze cu asemenea concepte. Mai mult, el se și străduie să scrie conform acestor bruioane aperature, iar noi, din omenească neștiință, nu-l putem contrazice, deocamdată în niciun fel. Precizând că forma *kami* pare a fi una de-a dreptul anistorică, ofer cititorului câteva mostre de poezie treflată din cele două volume, deloc lipsite de un lirism al lor, trebuie să recunosc plin de franchețe, chiar dacă, momentan, n-aș putea opera cine știe ce distingeri valabile. "Beau vin de soi - / clarul lunii - pahar/ noapte sângerie"; "Iernaticul om - / cu lunga tundra/ doarme-ntr-o oi"; "Preeria bizonilor - / scurmata zăpadă/ până-n firul ierbii"; "Poarta templului - / o-mping ciutele/ după boncăluit"; "Trece cărturarul/ cu spiritul-n spate/ alături cu asinul" (din *Ryuko & fueki*). "Săpăm amintirile - /în fiecare pas/ urma chipului tău"; "Sub privighetoare - / înflorită creanga/ cu timpurii cireșe"; "Acesta nu-i palat - / ci templul trupului tău/ unde dorul e-n cuib noaptea"; "De când a venit primăvara/ cețosul cer/ varsă numai cerneală"; "Obiditul țaran - / de zor trudind tarlăua/ culege numai pleava" (din *Kami*).

Poet pe de-a-ntregul, universul creației lui Vasile Luțai merită toată atenția.

De pe culmile dansului în fața plutonului de execuție

Spre deosebire de celelalte texte romanești ale lui Paulo Coelho, care se îndepărtează, într-o măsură mai mare sau mai mică de realitate, ficționalizându-se în diferite grade, ba chiar fantasmagoricizându-se câteodată, *Spioana* (publicată în original în 2016, tradusă din portugheză în română de Simina Popa, tipărită de Humanitas Fiction tot în 2016) este un „roman bazat pe fapte reale”, extrase din biografia unei dansatoare celebre din La Belle Époque, nevoită să suporte arestarea pe nedrept, acuzarea de spionaj și, mai ales, să sfârșească în cel mai dramatic mod cu putință, prin împușcarea umilitoare, mai mult decât atât, printr-o ciuruire de-a dreptul oripilantă.

Din inițiativa părinților bogați, Margaretha Zelle a învățat dansul „la o școală privată”, a luat „lecții de echitație” în Leeuwarden (din Olanda). Încă din adolescență dansatoarea suplă, ingenioasă, a descoperit că-i „o femeie frumoasă”, că-i privită insistent de bărbații mai tineri și mai vârstnici. În 1889 ea s-a mutat la Leiden, continuându-și, cu necondiționatul sprijin părintesc, „cea mai aleasă educație”, a fost sfătuită de blânda-i și înțeleapta mamă să-și urmeze destinul „cu bucurie”, oricare ar fi fost el, să nu-și grăbească, în nici o împrejurare, „mersul vieții”. La doar 16 ani atrăgătoare, nurlia elevă a fost violată de frivolul director al școlii unde învăța, printre altele, și... bunele maniere. De teamă să nu fie exmatriculată de către cel ce deținea puterea, victima nevinovată a păstrat multă vreme tăcerea, nedivulgându-i nimănui respectiva întâmplare rușinoasă. În virtutea celor întâmplate, a început să asocieze sexul „cu ceva mecanic, fără nici o legătură cu dragostea”. Nerăbdătoare să-și părăsească țara conservatoare, calvinistă, plină de prejudecăți și plictiseală, incapabilă să corespundă așteptărilor sale juvenile și avântate, s-a căsătorit cu un căpitan (mai în vârstă decât ea cu 21 de ani) ce îi făgăduise că o să o ducă într-un mediu exotic, tocmai la Java, în îndepărtata Indonezie. Chit că făgăduința cu pricina i-a fost îndeplinită (în 1895), a trebuit să se înstrăineze, cât de curând, de soțul său nereserios, ce o neglija deseori de dragul unor „amante” „locale” cu mult mai experimentate decât ea în ars amandi. După ce a născut o fetiță, s-a dedicat îngrijirii ei, străduindu-se să se comporte ca o mamă deferentă și responsabilă. Nevoind să treacă „peste limita pe care o poate îndura o ființă omenească” în mariaju-i nefericit, considerabil distorsionat, a căutat să-și găsească o compensație. În timp ce asista la o reprezentație de dans oriental, a fost „cuprinsă de un fel de transă mistică”, a priceput că „toate făceau parte dintr-o lume care murea și renăștea”, a hotărât să se lase purtată „cătore altă dimensiune și alt spațiu”, s-a bucurat enorm contemplând „frumusețea în forma ei cea mai pură”, a înțeles că „dansul era poezie și fiecare mișcare reprezenta un cuvânt”, i s-a revelat faptul că trebuia să treacă în stadiul „estetic” al existenței. Despărțindu-se pentru totdeauna de soțul infidel, ingrat, s-a întors în patria-i nord-europeană. Numai că, neînțelegându-se cu mama ei vitregă, s-a adresat consulatului francez cu rugămintea de a-i aproba deplasarea la Paris pe numele de Mata Hari (schimbare de nume la care recursese cu scopul de a nu-și implica familia, neîncrezătoare în opțiunea sa artistică, în ceea ce intenționa să facă în următorii ani). Ajunsă în Orașul luminilor, se simțise, inițial, pierdută, urmărită de privirile unor inși necunoscuți. Nu după multă vreme însă s-a familiarizat cu ambianța pariziană, a început să danseze în public în manieră spectrală, a avut parte de succes, fascinându-și spectatorii, l-a cunoscut pe Picasso care „se credea buricul pământului”, a primit sfaturi importante de la Modigliani ce socotea că „misiunea artistului” e „să-și depășească propriile limite”, s-a deprins să trăiască trecând dintr-o extremă în alta, evitând calea de mijloc, s-a lăsat vrăjită de „frumusețea trandafirilor”, nedând atenție spinilor, a practicat și a transformat striptease-ul în artă, curățându-l

de vulgaritate, a susținut spectacole de caritate „pentru a strânge fonduri destinate soldaților ruși răniți în războiul ruso-nipon, și-a cumpărat „haine la modă”. Trecând de treizeci de ani, apropiindu-se de vârsta critică, s-a pomenit acuzată de „mult exhibiționism și puțin talent”, a fost încolțită de „frustrarea, mizeria și teama că în curând” avea să îmbătrânească, sărăcească, urâtească, a trăit „chinuită de coșmarurile” pe care ea însăși le crease, a ajuns să echivaleze iubirea cu puterea, i-a făcut pe alții să se simtă iubiți contra sumelor exorbitante ce-i erau oferite, a primit cadou o vilă de la un amant grozav de generos, s-a comportat ca „o amazoană excelentă”, și-a văzut „chipul și corpul” „pe diferite cărți poștale”. În toiul celebrității și-a satisfăcut vanitatea, afișa uneori o figură plictisită, saturată, a priceput ca Epoca fericită nu mai avea să țină prea mult, fiind într-o mult mai mare măsură soporifică decât temeinică. În schimbul unei remunerații colosale, a acceptat să danseze la Berlin unde (în 1914) se simțise ca „pasărea exotică care traversa un tărâm devastat de sărăcia de spirit a tuturor”, înțelesese că atunci „când o țară devine cea mai importantă din lume, există întotdeauna un preț pe care îl are de plătit”, continuase să-și caute libertatea, nu iubirea, dansase cât de bine putuse. De îndată ce se stărnise războiul, fusese somată să-și întrerupă reprezentația coregrafică, ba chiar să părăsească țara militaristă, în care muzele aveau să tacă vreo câțiva ani la rând, a aflat de la impresarul Franz că până și „cea mai frumoasă melodie din lume se transformă într-o monstruoasă dacă sunt dezacordate coardele”, și-a dat seama că „păcat este faptul că trăim departe de armonia absolută”.

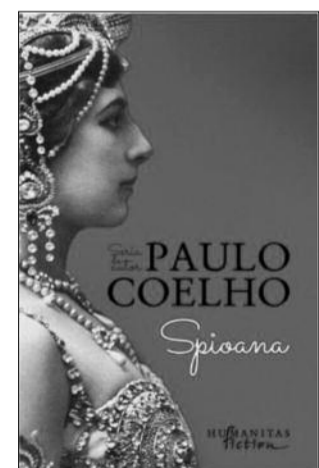
Cât de curând s-a pomenit „femeia care nu are absolut nimic, prințesa care se află departe de castelul ei, consolată totuși de faptul că se va întoarce” la starea-i privilegiate. Înapoindu-se în Olanda, a observat că, din cauza războiului „care se propaga cu din ce în ce mai multă furie în țările vecine”, viața devenise deosebit de ternă și de nesuferită, s-a văzut obligată să-și însușească „arta răbdării”. Dornică să se întoarcă la Paris, a acceptat să colaboreze, să le ofere celor de la consulatul german anumite informații. Totodată s-a pus la dispoziția contraspionajului francez fără nici o ezitare. Căutând mai degrabă „viața adevărată” decât fericirea iluzorie, și-a dat silința să-i cunoască îndeaproape „momentele ei de frumusețe, care nu se poate exprima în cuvinte, și de tristețe profundă”, să se acomodeze „cu loialitățile și trădările ei, cu temerile și clipele ei de pace”. Din momentul în care a sesizat că-i urmărită obstinant de agenți necunoscuți, s-a crezut „cineva care putea schimba destinul lumii, care putea ajuta Franța să câștige războiul, prefăcându-se că spionează pentru nemți”, și-a luat în serios rolul de luptătoare aflată în slujba unei cauze nobile, de femeie înzestrată cu o „minte liberă”, decât că nevoită să se miște, să evolueze „într-o lume în care oamenii aveau o judecată din ce în ce mai îngustă”. Imediat ce s-a întors la Paris, a fost contactată de Ladoux, șeful contraspionajului francez, „un om supravegheat de guvern”, „unul dintre cei care s-au ocupat de cazul Dreyfus”, condamnând „un om nevinovat la degradare și exil”, vădindu-se „plin de resentimente”, având nevoie „urgent de o cauză celebră ca să fie din nou bine văzut în saloanele guvernamentale”. După un scurt episod amoros, petrecut în compania unui foarte tânăr ofițer rus, singurul bărbat pe care îl iubise îndeaproape, s-a trezit cu insistență urmărită și de germani, și de francezi, care o suspectau deopotrivă de neloialitate. Arestată fiind, s-a văzut „discreditată public”, samavolnic acuzată (tocmai de partea franceză pe care o servise cu devotament neprecupețit) de spionaj (în favoarea nemților), ajunsă „într-o situație dificilă”, luată drept „periculoasă spioană”, nesprrijinită de fel de opinie publică (în care-și pusese toată speranța). În ceea ce o privea, s-a crezut tot timpul nevinovată și a pledat pentru nevinovăția sa cu toate argumentele și probele pe care le avea la

îndemână, s-a considerat mereu victima unei farse adverse și abjecte. Pe neașteptate „a fost condusă direct la închisoarea Saint-Lazare”, a fost percepută în presa pariziană (de la început și până la sfârșitul ostilă ei uneia) într-un regretabil mod caricatural, ce nu avea nici în clin, nici în mănecă vreodată cu adevărul adevărat, a fost aspru, nemenajant interogată de cel „cărui i s-a spus <<Torquemada din Paris>>”, „o fiară întărită care căuta răzbunare în loc de dreptate”, a plâns „fără încetare”, nevenindu-i să creadă că putea să aibă parte de atâta nedreptate, și-a petrecut nopțile „trează, de frica șobolanilor care infestau acea temniță infamă”, a stat săptămâni la rând „izolată într-o celulă solitară, fără nici un contact cu nimeni”. În ciuda faptului că fusese apărută de un avocat onest și priceput (cărui i-a trimis scrisorile pe baza cărora se constituie această carte animată de cele mai bune intenții justițiar-reparatorie), că argumentele procurorului „ajungeau la limita deplorabilului” prin irelevanța, incoerența și inconsistența lor, nu a fost eliberată, ci considerată „o potențială suspectă”, tratată ca o spioană periculoasă, dezavualabilă, dotată cu o excepțională capacitate de seducție și de sfidare a cutumelor în vigoare.

Înțelegând că „lupta ajunsese la final”, că avea să fie condamnată la moarte, și-a păstrat „capul sus” și „pasul ferm”, și-a acceptat cu stoică demnitate destinul potrivit (după cum rezultă din versiunea tușantă, oferită de înțelegătorul, omenosul ei avocat Clunet, pe deplin convins de nevinovăția clienței sale). Față în față cu plutonul de execuție, nu s-a pierdut cu firea „a rămas netulburată”, a refuzat să fie legată la ochi, privindu-i „pe cei ce urmau să o execute cu un aer apăsător liniștit”, „nici nu a tresărit” atunci când gloanțele se îndreptau implacabil asupra ei. Conform obiceiurilor vremii, corpul său „a fost îngropat într-un loc oarecare, niciodată descoperit”.

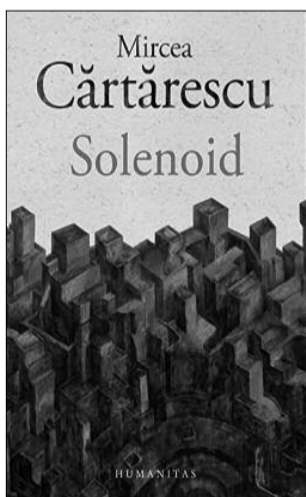
Plăsmuit într-o elegantă, degajată, emoționantă formă epistolară, (care-i îngăduie autorului să exploreze în adâncime conștiința unui personaj feminin complex, dornic să se emancipeze, să guste minunatele roade ale frumuseții artistice în calitate de dansatoare inspirată, să trăiască intens în pofida oricărei adversități ivite în calea sa nu totdeauna dreaptă, să se comporte demn atunci când i se apropie sfârșitul de un dramatism acablant) opusul romanesc *A espia* de Paulo Coelho e o carte meritorie, poate nu chiar atât de originală pe cât ar voi cel mai exigent lector al său, dar îndeajuns de înzestrată cu unele virtuți literare medii (precum claritatea, nuanțarea, atractivitatea) de natură s-o facă ușor și plăcut lizibilă, s-o impună în peisajul epic contemporan prin neostoita-ivă verva narativă, prin caracterul dinamic, prin strategia sa de comunicare suplă și eficace.

Ștefan Dimitriu

...aceasta este întreaga carte: o glisare permanentă, cu mare artă, între realitate și halucinație, între lumea palpabilă și coșmar, un delir aproape continuu al celui care știe „mai bine ca oricine că delirul nu e un deșeu al realității, ci parte din ea, și uneori partea ei cea mai prețioasă”.

*Mircea Cărtărescu, *Solenoid*, Humanitas 2015

EVADAREA CU SOLENOIDUL

Solenoid*-ul lui Mircea Cărtărescu este, în ceea ce vrea să fie de fapt, un roman de factură kafkiană, deși există în trupul său de mamut alte câteva romane cât se poate de realiste, cum ar fi de pildă cel dedicat eternei mahalale bucureștene, cu tot ce are ea mai sordid, dar și cu tot ce are mai savuros; o carte de peste opt sute de pagini dense, în fața căreia – dată fiind semnătura de pe copertă, asociată cu un fel de fudulie elitistă – eziți îndelung nu numai înainte de a o cumpăra, dar și mult după aceea, mai înainte de a o deschide. Iar lucrurile nu devin cu mult mai simple nici după ce, cu un „fie ce-o fi”, te-ai hotărât să devii ocnașul ei, parcurgându-i una câte una paginile. Trebuie să spun însă că, în final, după ce ai vrut de-atâtea ori s-o arunci din mână și când ai strâns atâtea păcate pe care să i le reproșezi, trăiești totuși satisfacția de a fi parcurs opera de maturitate a unui scriitor important, chiar dacă atât de dus cu solenoidul.

Pretextul de la care pornește acest masiv text (despre destul de scabros, alteori numai artificios) este că „el nu e o carte, și cu atât mai puțin un roman: e un plan de evadare. Iar după evadare, destinul său firesc este cenușa”. Dar cum, din motive care ne scapă, aceste mărturii destinate pieririi au ajuns totuși sub ochii noștri, iată-ne puși în fața unor dezvăluiri de strictă intimitate în care, neîmpăcat cu soarta-i umilă, un tânăr profesor („cel mai prost profesor care a predat vreodată”) de la o școală generală din margine de București, care visase cândva să devină un strălucit om de litere, își varsă zi de zi amarul vieții în aceste interminabile pagini, într-un gen de „anti-carte”, scrisă de un „anti-scriitor” care, așa cum mărturisește la un moment dat, „aici, în pântecul manuscrisului, rătăcind prin intestinalele lui întortocheate, ascultându-i straniile bolboroseli (și – adăugăm noi – numărându-și păduchii colecționați din clasă sau scoțându-și din buric capetele de sfoară putrezite, uitate acolo de la naștere), îmi simt libertatea, îmi simt și însoțitorul ei obligatoriu: nebunia”.

Cât de autentică sau cât de mimată este această nebunie, vom putea să judecăm singuri, ca privilegiați cititori ai acestei lungi spovedanii, salvată prin miracol de la foc, în care fiecare pagină este o fișă de o infinită cruzime psihanalitică, o mărturie de o sinceritate dincolo de orice limită a cunoașterii și a revoltei de sine.

Sâmburele nebuliei își are desigur rădăcinile în înșeși datele genetice ale acestui nefericit anti-erou, născut să sufere de singurătate și să se autoflagezeze continuu, într-o lume ce i se arată de la început ostilă și fără sens („așa sunt eu, așa am fost de când mă știu pe lume: un om singur, așteptând în spatele unui geam”). Stare agravată până la suferință maniacială, până la obsesie compulsivă de năruirea, într-un censaclu studențesc unde citește un poem cu pretenții, a speranțelor sale de a se realiza ca scriitor („Atunci, în acea oră nici măcar de măcel feroce, de măcel într-o doară, disprețuitor și cu zâmbetul pe buze, moneda a căzut pe partea greșită”).

Tot ce va urma de aici înainte nu va fi altceva decât rachiuna celui învins la adresa ipoteticului învingător, a „Celuilalt”, care „a continuat, poate, într-o altă lume posibilă, înfășurată-n glorie și splendoare (dar și-n conformism, falsitate, înșelătorie de sine, superbie, dezamăgire)” și la care se va raporta cu aparentă detașare, consolându-se cu gânduri ca acestea: „Ca scriitor te izești cu fiecare carte pe care o scrii”, sau „literatura e un muzeu închis ermetic, un muzeu al ușilor iluzorii” sau „pentru că nu sunt scriitor și nu desenez uși false pe ziduri, sunt fericit scriind, și fericirea asta-mi ține loc de glorie” sau

„niciun roman n-a arătat vreodată vreun drum, toate, dar absolut toate se resorb în inutilul neant al literaturii”; și afirmându-și desigur, ca „anti-scriitor” de „anti-romane”, strania sa profesiune de credință: „Singurele texte care-ar trebui citite vreodată sunt cele neartistice și neliterare, cele aspre și imposibil de-nțelese, cele pe care autorii lor au fost nebuni să le scrie, dar care au izvorât din demența, tristețea și disperarea lor”, scrise fiind „cu litere infectate, supurânde, din cartea ororii de a trăi”.

De aici înainte, drumul către Kafka se va deschide larg. Și nu unul singur. Și nu un drumeag oarecare. Ci câteva largi magistrale. Iar dacă semnul de recunoaștere al lui Kafka va fi, după cum se știe, monstruosul *gândac* care a revoluționat la timpul său o întreagă literatură, Mircea Cărtărescu își va metamorfoza în cele din urmă alter-egoul anti-literaturii sale într-un infinitezimal, omniprezent și terifiant micro-organism – *acarianul!*

Dar până atunci, cititorul va avea de parcurs un lung drum și un amănunțit inventar al ororilor. Așa cum le va percepe autorul acestui insolit jurnal, care nu are altă pretenție decât aceea de a-și descrie cu lux de amănunte, într-un șir de „halucinații caleidoscopice”, cusururile, devierile sale comportamentale care fac din el un sucit, un apucat, un abulic, un complexat, un sociopat, un schizofrenic, o conștiință alterată din multiple cauze. Un colecționar al nefericirilor sale intratabile: al coșmarurilor copilăriei și ale adolescenței, al coșmarului asistenței medicale din insalubrele policlinici de cartier, al coșmarului educațional-școlar (ca elev și apoi ca profesor), al coșmarului de scriitor eșuat încă din fașă, al coșmarului iubirii carnale, al coșmarului căsătoriei, al coșmarului relațiilor sociale, al coșmarului urbanistic, al coșmarului general al propriei vieți ca sumă a unor infinite anomalii proprii („Nu-ncerc să-nțeleg, doar merg mai departe cu povestea anomaliilor mele”, „Ar putea fi viața unui păduche sau a unui sarcopt” sau de ce nu, spunem noi, anticipând din nou, a unui respingător acarian). El își exhibă astfel toate tarele, își re trăiește toate nefericirile, își arată și își deplânge, ca Iov, toate buboaiile, își stoarce toate puroaiile, își întoarce pe față și pe dos toate nenorocirile.

Cea mai pregnantă și mai definitorie anomalie a anti-eroului nostru este aceea de a nu se fi împăcat niciodată cu condiția sa de conștiință universală zidită-n temnița unui trup perisabil. Dintr-o asemenea percepție, Bлага scoate o feerică meditație mistico-filosofică („O, vreau să joc, cum niciodată n-am jucat! Să nu se simtă Dumnezeu/ în mine/ un zeu în temniță – încătușat”). De aici, însă, la Mircea Cărtărescu se naște tragedia, disprețul de sine, revolta, căutarea unei căi de evadare nu numai din trupul său, dar și din conștiința sa de ființă înzestrată cu capacitatea de a-și înțelege condiția de muritor. Și, în cele din urmă, găsierea acestei căi în vis, în halucinație, într-o altă dimensiune a lumii. O tentativă de eliberare pentru sinele din noi, ca mărginite entități umane, demne de tot disprețul, dar și pentru literatură și pentru artă, în general („Arta n-are sens dacă nu-i evadare. Dacă nu se naște din disperarea de-a fi prizonier. N-am respect pentru arta care aduce confort și alinare, pentru romane și muzică și pictură ce-ți fac șederea-n celulă mai suportabilă”).

Dar, pentru această evadare, autorul are nevoie de un vehicul special, de un cric a-totputernic, de un miez magnetic de forță, construit de *cine știe cine* (vorba lui Argezi, „care n-a mai fost și care vine”!) și ascuns pe unde nu te-aștepti. Acesta este *solenoidul!* Unul din ei, aflat chiar la temelia casei în

formă de vapor din strada Maica Domnului, pe care tânărul profesor o achiziționează, pe mai nimic, de la un bătrân circar, o casă delabrată și labirintică, numai bună pentru a fi bântuită din când în când de cele mai neînchipuite și mai torturante vedenii, în cele mai oribile vise din somn sau din starea de veghe, când – ca-n Esenin, în faza finală, de demență alcoolică – „un om negru, un om negru/ vine și pe pat se-așază”. De remarcat, în treacăt, că în toată această lume diavolească, numele străzii (Maica Domnului) este singurul strop de dumnezeire!

Disperările autorului acestui jurnal al groazei de a trăi vin așadar, după cum spuneam, din predispoziția sa nativă pentru suferință, dar și din supersensibilitatea sa emoțională dublată de apetența pentru lectura asiduă, relevantă, istovitoare, și potențată de incidentele de parcurs, cum ar fi dese vizite, din copilărie, la dentist sau internarea, la o vârstă fragedă, într-un sanatoriu de boli pulmonare. Reflexele târzii ale acestor traumatizante experiențe biografice vor face, de pildă, din scaunul dentar al copilăriei, instalat acum în camerele de comandă ale solenoidilor răspândiți prin tot Bucureștiul, ca steagurile lui Pristanda, un simbol perfect al ideii de instrument de tortură, iar din „Tăunul” scriitoarei Ethel Lilian Voynich – obsesia sa din adolescență – o poartă de intrare în lumea părintelui ei dar și al *Logicii matematice*, savantului britanic George Boole, și mai ales a ginerelui acestuia, năzdrăvanul străbunic al *cubului Rubick*, Charles Howard Hinton, cel care-a umplut la un moment dat spitalele de psihiatrie de ambele părți ale Atlanticului cu mulți dintre cei care, folosind ingenioasa lui trusă compusă din 81 de cuburi felurite colorate, încercaseră să vizualizeze un *teseract*, adică să evadeze din lumea noastră tridimensională și să pătrundă măcar pentru o clipă în cea de a patra ei dimensiune.

Așadar, stările cvasi-permanente de coșmar provocate de viața socială (de fapt, antisocială) a tânărului și neurastenicului profesor sunt amplificate până la cote abia suportabile de abordarea veleitară a unor domenii ale gândirii sau practicii științifice de vârf (filosofie, astrofizică, matematică, electronică, medicină, microbiologie etc., etc.), în care se consideră a fi nu doar informat în treacăt, ci temeinic inițiat. Așa se întâmplă, de pildă, când pătrunde, ca un explorator al propriei faceri, în uterul matern, supradimensionat la proporții aproape cosmice și desigur mitice, ori când reface, în morga orașului, în care „penisul lui Terente (...) este Gioconda acestui Luvru morbid”, experiențele sinistre ale excentricului Nicolae Minovici, „campion mondial la spânzurare controlată”, ori atunci când, într-un „vis epileptoid”, folosind „limbajul înalt al flatulațiilor și eructațiilor” (mai pe românește, al bășinilor și al răgâielilor), pătrunde în lumea acarienilor, pentru a afla „dacă mântuirea este posibilă (!?)”.

„Azi nu mai deosebesc halucinațiile mele de realitate”, mărturisește la un moment dat autorul jurnalului. De fapt, aceasta este întreaga carte: o glisare permanentă, cu mare artă, între realitate și halucinație, între lumea palpabilă și coșmar, un delir aproape continuu al celui care știe „mai bine ca oricine că delirul nu e un deșeu al realității, ci parte din ea, și uneori partea ei cea mai prețioasă”. După asemenea trăiri, ni se spovedește el, „rămâneam într-o stare de abulie și visare nătângă”. Altădată, ne vorbește despre „scrisul meu maniacial”, despre „ambiguitatea esențială a scrisului meu” ori despre „nebulia lui ireductibilă”.

Toate aceste judecăți de valoare par a fi asumate nu doar în numele personajului său, dar și ale scriitorului Mircea Cărtărescu

Aureliu Goci

Flori pe valurile vieții

însuși. Al cărui scris – așezat nu numai sub semnul lui Kafka, dar și al lui Dostoievski, Freud sau Hinton – este uneori de o stranie și înfricoșătoare frumusețe. Ca de pildă în secțiunile dedicate *pichetiștilor*, un fel de sectă imaginată de el, care se adună din când din când, mai ales noaptea, în diverse puncte ale orașului, cum ar fi Morga, pentru a protesta cu o deznădejde vehementă împotriva tuturor relelor lumii:

„Pichetiștii-și ridicaseră pancartele în tăcere de parc-ar fi vrut ca singurul privitor, Virgil (prestigiosul gură n.n.), s-o citească înainte de toate pe a fiecăruia dintre ei (...): «Jos Moartea!», «Jos Putrefacția!», «Nu băgați conștiințele în pământ!», «Rușine epilepsiei!», «Opriti omorurile!», «NU strivirilor!», «NU îngropării de viu!», «Suferința e un păcat!», «Nu vrem să pierim!», și multe altele ce inventariau viermuiala de boli, spaime și orori acuate în carnea ființei omeneste și pe care le luăm drept soarta noastră pe pământ, resemnați ca sclavii de altădată cu sclavia lor pe care toți cei din jur o considerau naturală și inevitabilă: «Jos accidentele!», «Fără fracturi de coloană!», «NU agoniei!», «NU dispariției definitive!», «Jos nefericirea!», «Destul cu nevralgia de trigemen!», «Încetați masacrul!». Caty agita vechea ei pancartă cu «Jos bătrânețea!», iar mica profesoară de geografie ținea-n dreptul pieptului o foaie de hârtie pe care scria doar «Ajutor!». Peste noi și peste cupola funebră-a clădirii se înălța colosală statuia pilduitoare-a Damnării, escamotând stelele pe-un sfert de cer și făcându-ne să părem, sub picioarele ei enorme, o procesiune de acarieni abia vizibili în noaptea ce învelea orașul”. (Aș putea să mai amintesc, în acest sens, multe alte pasaje dar, date fiind precedentele scriitorului de a include în propria operă, fără ghilimelele de rigoare, anumite „citate culturale”, n-am vrut să-mi asum încă un asemenea risc).

La această procesiune, asistată firește de „zbârâitul slab al marelui solenoid din cupolă”, cerurile se cască larg și îl înghit pe marele gură. Apoi, după un timp, la ultima reunire-pandemoniu a pichetiștilor care-și strigă exact pe zece pagini cuvântul „Ajutor!”, se pulverizează în neant Bucureștiul întreg. Totuși, speranța unei firave continuități vine odată cu neașteptata apariție a unei noi vieți: micuța Irina, descinzând din pântecul și dintre picioarele Irinei, o colegă de cancelarie, însăsmântată nu în ideea de procreație, ci din pură „nebulie erotică”. Această nouă și întâmplătoare viață promite totuși perpetuarea până cine știe când a șirului acesta de existențe umane pregătite din start pentru nebulie, suferință și deznădejde.

Deși scris în bună măsură cu o știință aparte a suspansului, cu o frază largă și plină de sensuri, adeseori cu o pătrundere adâncă în abisurile sufletului omenesc, *Solenoid*-ul este totuși o carte greu de citit. La atmosfera apăsătoare, la superabundența de deliruri coșmarești, la torturantele întrebări existențiale fără răspuns, la mizeriile trupești cele mai neînchipuite, se adaugă la tot pasul sporovăiala fără noimă, divagația de dragul divagației („de fapt, am scris acest fragment inutil ca să acopăr o piesă neagră” – dintr-un puzzle imaginar n. n.), baterea cu grație a apei în piuă. Ca să nu mai vorbim de „burțile” de zeci și zeci de pagini cu povestirea viselor nocturne din adolescență, care încarcă inutil un text și așa extrem de antrenant.

Concluzionând, aș fi tentat să spun că Mircea Cărtărescu este un scriitor inteligent, dar – cel puțin în această situație – nu atât de inteligent încât să fi înțeles că, din materialul faptic și ideatic consumat aici, ar fi putut realiza, cu aproape același efort și în deplină stimă pentru cititorii săi, cel puțin trei romane (alături de schizoidul *Solenoid*, un superb roman al școlii de mahala, și altul, la fel de incitant, al copilăriei și adolescenței sale), dar și câteva povestiri, fantastice în toate sensurile (spânzurările controlate ale lui Nicolae Minovici, cercetările lui Hinton în legătură cu a patra dimensiune, misterioasa lume a acarienilor etc.), și chiar un amplu eseu despre visurile sale de noapte și, poate, un altul despre București, „muzeu al melancoliei și-al ruinei tuturor lucrurilor (...), orașul cel mai trist de pe fața pământului”.

Cu acest *Solenoid* – o halucinație de 840 de pagini, pe cât de terifiantă, pe-atât de dezlănătă –, scriitorul ne invită la un act de masochism veritabil la care, de bună voie și nesilit de nimeni, eu am consimțit în cele din urmă să mă alătur. Nu știu însă câți alții o vor mai face. De altfel, pentru cei mai slabi de înger, nici nu cred că ar fi recomandabil.

Debutant târziu și aplicat, la începuturi, exclusiv universului didactic, Nică D. Lupu a acumulat din mers și a evoluat cu totul remarcabil în cărțile următoare, din ce în ce mai nuanțat și complex. Intuitiv, autorul a surmontat toate dificultățile și imperativele romanului, elaborând ascendent și din ce în ce mai rafinat și semnificativ în domeniul pretențios al genului proteic.

Romanul său, „**Flori pe valurile vieții**” rupe cumva spațiul Câmpiei Dunării, descris în cele 12 romane de până acum și ne poartă într-o „evadare” în Turcia, prin Bosforul Cornului de Aur, terminată cu revenirea în București. Autorul punctează acest periplu cu descrieri, sau întâmplări mai mult sau mai puțin dramatice, cu tentă romantică, și reflectă situații posibil reale, așa cum

De altfel, opera sa este alcătuită numai din romane (unele în două ediții), cu câteva excepții – două cărți pentru copii și un volum de proză scurtă – romane tradiționale, în tipologie diversă, de la universul școlii, până la atmosfera misterioasă a vieții de mănăstire, și de la perspective sociale, la romane de dragoste. Bibliografia este condensată (12 volume în nouă ani) din 2006 (când autorul trecuse de 50 de ani), până astăzi, când arată impunător: *Incertitudini la răscruce, Celesta, Regina nopții, Masca, Urgia, Talismanul, Regăsirea, Spirala* – toate cărțile apărute la Editura „Betta”, la care se mai adaugă două cărți pentru copii.

De remarcat că trei romane configurează *Trilogia cucilor* (*Masca, Talismanul și Spirala*), volume-

este și finalul cărții: cortegiul funerar al bătrânului se intersectează cu mașina în care doi gemeni nou-născuți „au pornit în prima lor mare călătorie” – de la maternitate, acasă...

Sensibilitatea autorului se exprimă prin expresii plastice ce realizează o atmosferă calmă, întreruptă de puncte de tensiune și conturând cu realism viața personajelor; acestea pleacă „să-și adape spiritul neliniștit (...) din Izvorul Tămăduirii”.

Descrierile sunt încărcate de sentiment, cititorul lăsându-se purtat printr-o „pădure străveche care îmbracă din timpuri atemporale aceste meleaguri (...), distingându-se prin bogăția frunzișului mișcător” și care „parcă răspândește câtece de jale”. În aceeași unitate structurală și în același loc, în pădure, participanții își simt „urechile bombardate de trosnetele, gemetele și suspinele copacilor bolnavi”, iar starea de neliniște și ușoară nemulțumire a acestora – se așteptau la mai mult – este redată cu o înțelegere adânc umană.

Textul cuprinde și incursiuni în timpuri de demult, conturând, prin metafore surprinzătoare, o atmosferă nostalgică; „biserica (este) edificată pe locul fostei biserice clădite cândva de împăratul Leon cel Mare. Locul e invadat de o mireasmă (...) din timpuri arhaice care îmbracă aceste tărâmurii cu o pernă de aer neprihănit”.

document asupra acestui obicei aproape singular în Câmpia Dunării, ce transmit obiceiuri românești și alogene care se integrează în tipologia teatrului cu măști, depășind simplul divertisment folcloric, pentru a redeștepta ritualuri străvechi de origine balcanică și pierdute în negura timpurilor.

Așa cum am arătat, „**Flori pe valurile vieții**” reprezintă o excepție față de universul predilect al autorului, care s-a aplecat, până acum, într-o formă de memorialistică deghezată, asupra unei comunități rurale anume. De data aceasta, personajele sale au „evadat” din locul de baștină, au întreprins o excursie pe Bosfor, iar autorul s-a aplecat asupra unor fapte de viață cu empatie și înțelegere. Se remarcă pentru numele feminine, toate reprezentând flori: Narcisa – de pildă. De aici, frumoasa metaforă a titlului, care arată, neîndoișor, „evadarea” din comunitate și „plutirea” pe valurile vieții.

Este o carte scrisă cu sufletul care ar putea fi citită tot cu sufletul... Avem bănuiala că tentativa mediilor familiale și a universului intelectual din cărțile d.lui Lupu apar ca dominante compensatorii, de aspirație intimă. Mai mult decât profesional, dl. Nică D. Lupu transferă personalitatea sa echilibrată și cărților sale. Pe de o parte, a rămas un moldovean temperat, melancolic, interiorizat dar adaptat la lumea aprigă, puternic concurențială a Câmpiei.

Sensibilitatea autorului se exprimă prin expresii plastice ce realizează o atmosferă calmă, întreruptă de puncte de tensiune și conturând cu realism viața personajelor; acestea pleacă „să-și adape spiritul neliniștit (...) din Izvorul Tămăduirii”.

POEMELE MARI UNIRI

De-a lungul întregii istorii a literaturii române, „de la origini până în prezent”, după memorabila formulare călinesciană, poezii noștri, reprezentanți ai tuturor vârstelor din evoluția lirismului românesc, au manifestat, între alte orientări tematice, un viu, susținut interes, pentru poezia de inspirație istorică, de factură civică și patriotică, pe care au cultivat-o cu o sensibilă, impresionantă asumare a tuturor idealurilor majore ale neamului. Așa se face că nu este eveniment crucial din zbuciumata noastră istorie sau personalitate de o importanță hotărâtoare a ei care să nu fi fost evocate în poeme vibrante, animate de autentice, generoase trăiri civice și patriotice, scrise de poeți aparținând tuturor generațiilor scrisului românesc, în firească, armonioasă succesiune. Atât de constantă și prodigioasă a fost cultivarea poeziei de inspirație istorică de către poeții noștri, încât din sutele, nenumăratele poeme de această factură, s-a constituit mozaical, prin vreme, o veritabilă, grandioasă epopee națională, o sui-generis cronică lirică, în multe privințe complementară istoriei propriu-zise, scrise de istoricii de seamă ai poporului nostru.

În această fabuloasă epopee națională, nu avea, deci, cum să nu i se consacre un spațiu aparte, amplu, înălțătoare secvențe inspirată de participarea eroică a României la Primul Război Mondial, care pentru noi, românii, a fost, mai presus de toate, Războiul Întregirii, care a făcut posibilă Marea Unire, adică împlinirea idealului național suprem, sacru, de neatarnare, libertate și unire a tuturor teritoriilor locuite din străvechimi de strămoșii strămoșilor noștri.

De remarcat, în acest sens, pătrunzătoarea și inspirată viziune a mai tuturor poezilor, conform căreia actul important al Marii Uniri nu este tratat ca o întâmplare fericită din istoria noastră, ci ca un sumum sărbătoresc al infinitului șir de lupte crâncene, pentru apărarea „moșiei” și a independenței naționale. De aceea în majoritatea poemelor care celebrează în registru solemn, înalt, de odă sau imn vibrant, puternic mobilizator și reverberant afectiv, ziua fastă a Marii Uniri și a Marii Adunări Naționale din Alba Iulia, 1 decembrie 1918, scenariul momentelor memorabile ale evenimentului încorporează și numeroase secvențe ce evocă evenimente anterioare, desfășurate sub semnul „iubirii de moșie”, trăită intens, până la cota de sus, a jertfei supreme, în numele idealului național secular al UNIRII și NEATĂRNĂRII. Astfel, Petre Dulfu, în poezia „Alba Iulia”, evocând „ziua sfântă” a Marii Uniri, simte nevoia irepresibilă de a reaminti contemporanilor o suită întreagă de martiri ai neamului, care au prefigurată și au pregătit prin fapte eroice, exemplare, Marea Unire: „În Alba Iulia, cetatea/ Viteazului voievod Mihai./ Curg valuri, valuri azi românii./ Săteni în strămoșescu strai// ...În Alba Iulia, cetatea/ Care-a văzut murind odată/ Pe Cloșca și pe Horia-n chinuri/ Sfășietoare, trași pe roată ...// În Alba Iulia, cetate/ Unde-au zăcut închiși martirii./ Drapele românești pe ziduri/ Se-arată mândre azi priviri”... Sau Ion Băilă, în poezia sa din 1918 „Imnul Unirei”: „Neam român, îndreaptă-ți ochii spre cetatea-n care odată/ A intrat Mihai Viteazul cu viteaza lui armată./ Nu vedeți voi pe ruina zidurilor învechite/ Umbra lui, care vestește vremurile împlinite/ De-a lua în stăpânire pe vecia vecilor/ Ce dușmanii îi răpiră tâlhărește, prin omor?// Neam român, tu și urechea și-o apleacă și ascultă./ Căci povestea ta e lungă și durerea ta e multă./ Mut ai fost tu până astăzi și de-ai vrea ca să mai taci/ Ar vorbi în lumea largă pietrele pe care calci./ Schingiuirile lui Horia cum pot rămâne uitate?/ Horia, care-ntâi strigase: „Împărate, fă dreptate!”

Viziunea poetică mai sus semnalată, precum și formula compozițională, de îmbinare a secvențelor evocatoare dedicate trecutului glorios, pilduitor, cu cele ce surprind și restituie atmosfera de entuziasm și mândrie patriotică a zilei Marii Uniri sunt adoptate peste aproape 100 de ani, și de unii poeți contemporani, precum Aurelian Chivu sau Corneliu Vadim Tudor, autorul

antologicului poem „1 Decembrie – Transilvania”: „... Azi poate țara să stea la cină/ scapără stele peste Ardeal/ ziua aceasta crește-n lumină/ sfințind o gintă și-un ideal/ Trăiască pururi fala străbună/ Marea Unire și spiritul ei (s.n.)!/ Glorie ție, Patrie bună/ atât la bine, cât și la rău .../ Azi toți tribunii parcă învie/ în zvon de tulnic împărătesc/ ... Și vin în zeghe voievodale/ primii luceferi – Gelu și Glad .../ Renasc jupanii ce nu știu frica/ Stanislau, Balcu, Negru, Ștefan/ Stoica și Iacob, Drag și Balic/ Vlad, Nicolae, Ion și Bogdan/ ... Dealul Bobâlnei crapă de flori/ Pinteza haiducul trece călare/ potera-l pierde în roua din zori (s.n. Frumos vers! n.n.)/ Balsam de slove pune pe rană/ Ion Inochentie Micu cel drept/ Horea cu fruntea shakespeareeană/ strănge-o icoană de roată la piept (s.n.)/ Lui Avram Iancu, crai al răbdării./ Munții ca-n palmă i se aștern/ și-n urmă crește ctitorul țării/ Mihai Viteazul nostru etern”...

Ca specii ale genului liric, se identifică, în principal, oda/ imnul și reportajul liric. Poemele cu formulă compozițională de reportaj liric au un discurs liric (mai) epicizat, factorului evenimential i se acordă un plus de atenție și este organizat într-un veritabil scenariu abil potențat emoțional. Viabilitatea estetică a unor asemenea creații este dată de calitatea notațiilor, de acuitatea și finețea spiritului de observație, de știința de a selecta și pune în valoare amănuntul semnificativ, revelator și, nu în ultimul rând, pe capacitatea autorilor de a (re)crea o anume atmosferă și de a ne-o sugera expresiv, convingător.

D. Gherghinescu-Vania („Cronică”), Elena Zărescu („Efigie”), Ursula Șchiopu („Pagini de istorie”), Iulian Vesper („Solemnitate la Alba Iulia”) sau Ion Brad („Brume și cântec”) sunt numai câțiva dintre poeții care au scris poeme de această factură. Cităm un fragment edificator din „Brume și cântec” de Ion Brad: „Strugurii, ca lacrimile morților/ Pendolițele transilvane sate./ Bărbații întorși de pe fronturi se socoteau norocoșii/ Acelui ceas ca un cântec pe dealuri./ Femeile văduve, ca chiparoșii./ Suiau numai plânset pe dealuri/ Dar toți, înfrățiți, se urneau/ Spre Alba, legendara cetate./ Înfrigurați de duhul brumelor./ Se grăbeau cu desăgii în spate/ Să-și descarce povara/ Amarului dor, toți însetații:/ „Noi vrem să ne unim cu țara./ Noi vrem să ne unim cu frații!”

Poemele cu statut estetic de ode și imnuri ale iubirii de țară și ale unei înalte prețurii a trecutului eroic al neamului sunt dedicate, rând pe rând, fie cetății emblematice a Marii Uniri – Alba Iulia, fie Zilei de 1 decembrie 1918, evenimentului în sine și pluralelor lui semnificații majore, de destin istoric biruitor, fie eroilor neamului, ctitorii prin iubire și jertfe supreme ai Marii Uniri.

Odele scrise pe fecundul motiv tematic al Marii Uniri au impus pentru totdeauna în „geografia” poetică românească toposul liric sacru al cetății Alba Iulia, ridicată la rang de simbol polivalent, puternic iradiant emoțional, al Marii Uniri. Elocvent în acest sens ni se pare însuși faptul că titlul celor mai multe dintre ode este „Alba Iulia” de Elena din Ardeal (Elena Simtion), „Albei Iulii” de V. Voiculescu, „Alba Iulia 1918” de Eugen Frunză sau „Albei Iulii” de Gheorghe Pituț. Dar pot fi întâlnite și ode vibrante, însuflețite de o sinceritate a trăirilor de natură civică și patriotică, în bună măsură, cuceritoare, care poartă titluri ce nu anunță neapărat cadentele solemne, avântate, ale unei ode, precum „Glasurile lui Întâi Decembrie” de Vlaicu Bârna.

De o reală valoare estetică, memorabilă, ni se pare oda „Albei Iulii”, ce conține versuri scrise cu un remarcabil rafinament stilistic, de importantul poet Vasile Voiculescu: „Regeasca cetate de veci a Unirii/ Pecetie pusă pe-Ardealul hrisov./ Tu matcă a jertfei, stindard dezrobirii./ Ești scaun dreptății, cea fără de istov./ În tine rodește de-a pururi un sânge./ Ce-n cazne vărsară cristoșii iobagi/ Năprasnica roată destinul nu-l frânge./ O, Iulie Albă, odraslele-și strănge:/ Zbucni-vănvieera hotarelor dragi”. („Albei Iulii”).

Nonhibernalia

În camera întunecoasă citesc autografele gerului
Pregătesc lemne de foc

Perdeaua de semnături a gerului îmi dă senzația de
cușcă

Mă scufund într-o fântână de frig

Materialul lemnos
Soba de teracotă
Pereți reci de o materialitate... Nu, nu clustrofobă
Măinile mele reci, materiale, ochii
Și hârtia de aprins
Dominare în forță a materiei

Pun un pahar de vin, materialitate curgătoare
Lemnele se aprind
Un trosnet scurt un pârâit prelung
Flacăra își face loc printre materia înțepenită
Ceva nematerial îmi cuprinde obraji, ochii, mâinile
Mai apuc un lemn
Mă frige o privire de lup
Un verde de pădure năvălește cu miros de munte
neclintit

De unde a venit zâmbetul bunicii?
A luat o mână de lumină din sobă și a șters
măzgălele gerului de pe geamuri

Se încălzesc pereții
Lemnele trosnind
Clipele vieții bucuroase
De la o zi la alta
De la o iarnă la alta

Când ai intrat pe ușă mi-am dat seama că
Gerul nu a putut să te sărute
Trandafirii tăi din obraji erau vii
Florile lui din geam
Apă chioară.

Echinocțiu

M-au trezit din somn, neastâmpărate, flămânde
Gândurile
Ochii mutau cărămidă cu cărămidă întunericul
Le certam cu un zâmbet
Ofensate
Înfloreau în semeție ca un cârd de curci și noaptea
mea
S-a spart în cuvinte rostogolite la lumina veiozei
De la mine la tine.

Vine o vârstă când îl trezim noi pe ceas
Și o vreme când toate cuvintele oprite în gât
Mătură tăcerea într-o viitură fierbinte până la malul
Unei dimineți de decembrie după noaptea cea mai
lungă.

***

Mi-e teamă să scriu versuri lungi
unul, năbădăios, poate, mă va arunca
în zbaterea lui dincolo de marginea foii
căderea în gol
nu-mi voi mai găsi cartea
aceasta pe care o deschid în fiecare zi
dând foile în lumina ochilor tăi

mi-e teamă să scriu versuri lungi
până mă-ntorc la începutul zilei hăcuitoari
le vor tranșa, le vor răspândi, le vor împărți
și vor zice am scris versuri noi

mi-e teamă să scriu versuri lungi
dacă nu le vor vâna vulturii pentru puii lor
dacă le vor roade șobolanii

mi-e teamă să scriu versuri lungi
cine le va citi? A! voi scrie versuri lungi
lungi, lungi, lungi, lungi, lungi, lungi
ca poveștile Șeherezadei
să le citească moartea poate un vers mai năbădăios
poate...

Odele scrise pe fecundul motiv tematic al Marii Uniri au impus pentru totdeauna în „geografia” poetică românească toposul liric sacru al cetății Alba Iulia, ridicată la rang de simbol polivalent, puternic iradiant emoțional, al Marii Uniri.